

מקיאבלי

(למראת ארבע אות שנה למוח)

נורליחיו של מקיאבלי, סופר הסרינה הפירינצאי, אינו סופלא כנורלישמו ושמעו ההולכים לפניו זה ארבע מאות שנה. ערסת הרורות התנקסה באדם זה, באשר הרהיב עוז כנפשו לחעמיד את העצם על ערסומיתה ולקדש בסרהסוא דרכי-מדינה כעורים שאינם מתכסים באצטלא של קדושה. לכן היה שמו לרדאון, ושכספיר, כבואו לספרן-כאזננו על עשתונותיו ומומותיו של המלך ריכרה, קורא לו, מקיאבלי הסלסטם, ובאמת הורר-גלגו מאות בשנים לראות במקיאביליוס את הבולטום הפרוע החותר למטרתו ואינו בורר באמצעים הנתעבים ביותר, אלה שהת-פלססו בשיטה סדינית זו להלכה—רוגסת פירידיך הנדול שיצא לחלוק עליה. אנטי-מקיאבלי—מה שלא מנע בעדו להעזר בשיטה זו לסעשה ולהכריה, כי יש כסה וכסה מרות נאות ומצוות-טובות שבעונותנו הרבים הן אמורות בהחלט על... מדינאי, הלא בימינו אלה יצא מוסוליני—תלמיד ותיק למקיאביליוס הסולף—יצא והכריז על

רית שבהערכה הועמדה על הפרק שאלה היסטורית, תחת התיאולוגיה המוסכת את יריה על כל תעלולי-הדיפלומטיה—באה הרצאת העזכרות כהיותן.

מקיאבלי הקשוב וחזר והקשוב למשאות-סבונרולה אשר הטיף באש-קנאותו של נזיר לטהרת-הכנסייה; נזיר שהאנדרטא שלו ראויה להיות מוצגת למגילות מצבת-הזכרון של לותר אשר בוורסט, מקיאבלי חי בימי האפיפיור בורנייה אלכסנדר ה-VI אשר לא עבר בפני התיבה אלא אם כן עמד, לחשן טאחורי נבו, אפיפיור שהיה סחבב—כדרך האבירים בוטן שהוא—את התלבושת הספרדית, מקיאבלי צפה מקרוב את בן-האפיפיור ציזאר בורנייה והתעצב בלבו מדי ראותו את המדינות-העתיבות שבאיי-טליה המעמידות את עצמן לשירות-האימפריאליזם של הברברים הודים, בפירינצא עלתה לנדולה משפחת-פירינצאי, אשר מסנה יצאו הרבה הנסונים ואפיפיורים ונטלה בידיה שלטון בלירמצרים, גורשה מתוך העיר ואחרי כן שבה אליה, בתמורת המשטרים וחוקות-המדינה שנתחלפו כזו אחר זה במלחמות-הדמים שבין האורחים ואלופי הצבא, בטערת

פירינצים זו חסלאה חמס ואשר יפניון והרעל ענו כה את הכל—בתוך כל אלה עולה כפורחת הדיסקורטיה; המדעים והאמנויות מתנערים מעפרם וכחוצות-פירינצאי מהלכים סיכאל אנגילו ורפאל הצעיר, סיקיאבילי עצמו, כותב דברי הימים, טרניקן ומחבר-קומידיות הוא קנצלר במועצת עשרה טובי העיר, משמש בכהונה כהנהלת-העיר ועוסק בהרכה עבודות קטנות ומורכבות הקשורות במשרה זו, הוא מתסנה שליח של ציזאר בורנייה בצרפת וכרוסא, אחרי כן הורד מעל כנו וכעסיה של אגרת אחת הכתובה בעצם-ידו נתפס למלכות וסכל עניים וסינופים הרבה וכאחרונה נמרה עליו נזירת-גלות, עם כל כשרון-הסתכלותו הרקיה ועוצם נסיונותיו המרובים היה נאלץ להמלט על נפשו ולישב ימים רבים באחד הכפרים הנרחים ולהסתפק בחליפת-סכתבים עם ירדיו תרכים, להאבק בקשיריוסו-העלוב, כשעות-הבדידות האלה עת אמר בלבו לבור לעצמו משלוח-יד של סלטר דרדקין התנכשו טיטבריעינותיו והוא מעלה אותם שחור על גבי לבן; ספריו מתפרסמים לתהלה ואילו פטיודעיו נזכרים בהוגה דעות הנירח היושב ברד הרחק סמתים ואחר

המדינאים סונה אליו—באקראי—בכקשה, כי יחזה את דעתו על עתידיה של פירינצאי והמדינאי מקיאבילי אשר נתבקש להשיא עצה ואשר העמיד כמפורסם את כל השלטון על כוח הזרוע—נוטל הפעם את קולטוסו ומשיב לשואליו, כי ילכו בדרך הדיפוב-ליקה, תשובה זו—לא נתקבלה בפנים מסבירות כלל, הוא, הסופר הרשמי של קורות העיר, מי שהיה מוכיר של משרר לבנין-מבצר—לא ניתנה לו משרת-הקנצלר במועצה של עשרה טובי העיר ועשרה ימים אחרי הסתפחותו של איש אחר על הכהונה הו—נשבר לבו של המדינאי הדיאלי וכ-22 ליוני 1627 שבק מקיאבילי חיים לכל חי, ליר מטת המט עמדו אשתו, חמשת ילדיו וכוסר, אם גם הכומרים היו בחיון למנינת נפשו, לא למותר להבליט בזה את הפרט הזה: מקיאבילי עוב את עולמו מתוך עניות טנוולת.

מקיאבילי כתב את הספר על הנשיאית בתקופה זו בתולדות איטליה, אשר ראשיתה נעוצה בפעולת-סבונרולה ואהריתה בחיי המותרות והבזבזו של האפיפיור יוליוס. הספר הזה לא היה אלא תזכיר המועד

למלכו עירו המדינאים וכיחוד ללורנצו ההרוד אשר בלי תפונה לא קרא ולא עיין בו מעולם. הספר נרפס רק אחרי פטירתו ויש דגלים לשער, כי הפוליוס שינו במקצת מסמבטי-הסקור, האם ספר-לימוד לפנינו? או שמא סאטירה? לא טינה ולא סקצתיה, אפשר לראות בו חכור שנכתב מתוך שיקול דעת ומתינות ואוטופיה של אוהב-פילרתו, אשר לא שם את לבו כטעבר למציאות, כי אם צפה בהויה שלנוכח עיניו, הויה שיש בה שכר ועונש שאינם כפותים לפטפוטי-הבא של התיאולוגיה ושכס-סוסרה ואשר סציצה פנים אל פנים בשיטות הפוליטיות של הת-קופה הדיא, השיטות האלה—סוכר מקיאבילי—עשויות להעלות נשיא חדש, נואל אשר יפרה את איטליה טיד משנאיה, הספר מסתיים בקריאה מקסימה ומהפכנית, בקריאה למדינאי, אשר יבין לאותות הזמן וינאל את עמו כאשר גאל משה את ישראל, כורש את הפרסים ותיזיאום את בני-אתונא, הרבה סאפרים וסתנמים מתוך הספר הזה נכנסו לשימוש, כדי לשמש ראיה לדשעת-לבו של מקיאבילי; עד כסה שהנשיאים חייבים בכלל לעמוד בדבורים; הנשיא מסור מהיות

בעל מדות נאות; אם הוא יכול להאחז את עיני הבריות באילו קנה לעצמו את המדות האלה — דיהווי — עניני העולם הזה תלויים בפי הסול וההשנחה העליונה; מי שזכה למשול בעיר בת־חורין ואינו סחריבה עד הרמה — חזקה עליו שהעיר תקום ותעקור אותו משרשו.

הרוצה להכין את הזואולוגיה הזו של הנשוא, הייב גם לעיין בספרו השני של סקיאבילי: שיחות על ההיסטוריקון הרומי טיטוס ליביוס. גם בזה ניתנה בהרחבת לשון הסברה לעניני הנשיא וחנך העם. כיון שסקיאבילי יכול היה להרחיק את ערותו לימות־קרומים, לימות־רוסא העתיקה ניתנה לו גם האפשרות להביע את מחשבותיו לאמתן, מבלי שאימתה של הכנסיה הנוצרית תהא מוטלת עליו. כך סיחר המחבר את הדבור על מחוללי־הדתות שהסציאו שיטות דתיות לשם אונאה גרנדיוזית של בני־דורס, דונסת נוסה פוטפיליוס אשר ברומא, פוטפיליוס זה בא להטות את לכ־דורו להאמין בהשראת הרוח שזכה לה כבוא בת־השמים לרבר מתוך גרונו. באמת לא ננודו חוקים ומשפטים בשום אומה ולשון אשר לא יתאטרו לצאת מפורשים מפי

הנכורה. בלאו הכי אין התורות נוחות להת־קבל על דעת־הבריות, שכן החכם הרואה את אחד הענינים כי טוב, לא יוכל להוכיח גם לזולתו על רוב הטובה הצפונה בענין זה. לכן מסתיימים החכמים שבבני האדם בבת־קולו של הקדוש ברוך הוא. סקיאבילי סאריך גם בדבורו בעניני הריפובליקה ו־מלכות העוברת בירושה, במטרות החברה הסדינית, ההנדרה העצמית וטובת האוסות אשר הנשמתם ניתנת רק במשטר ריפובליקאי. עתים סרות המחשבות האלה מסלולן ומגנצנים הרורו צדדין: נמטי אפריון לראש הכנסיה וכוהניה על אשר אנו האיטלקים הננו כופרים בעיקר ומרשיעין בריות. הכנסיה גרמה להתמצלותה הסדינית של איטליה ועצרה בער התלכדותה להטיבה סדינית אחת. אצילים — יאסר סקיאבילי — קרויים האנשים היושבים בעצלתים כנחלותיהם רחבות־הידים ומדשנים את בשרם. אין החוקים והתקנות אלא מרתם של יהודים בלבד, משמע, שהאגדה של המינרכיסטים על חסדי־האלהים העומדים לו למלך אינה אלא בדתא, אל יתאונן הדוכס על פשעי־עמו, כי הפשעים האלה ניוונים מרשלוננו או מנליונותו הוא. סקיאבילי כופר בכתר השם

הטוב של יוליוס קיסר, משום שהלה ראג אך לנפשו הוא.

לעני סקיאבילי היתה באמת טובת הכלל, הוא לא חדר לאריות־ימיה של שלשלת זו או אחרת, כי אם העטיק חקר ללמוד וללמד איזוהו הנשיא שיוכל לבונן מלוכה, אשר תושביה יראו בטוב הבנין אשר סקיאבילי משוה לנגד עיניו, הוא נעלה מעל נצרות וכנסיה, כי לא נכנה לבורה־החיים אלא לתאכיה־מעשה. סקיאבילי היה פיקח ודיפלומטי למדי, כדי לכתוב נגד הכפרים למיניהם, אולם כבואו להציג לפנינו בקור־סדיות את אחד הכפרים והוא ומלאכתו תזנונים ונאמפים והוא בא לרגל הסלאכה הזו על שכרו המלא — הרי הגיד לנו המחבר אנכ מילתא דבריהותא את אשר עם נפשו. הרורות הסטוכים לדורו של ניקולי סקיאבילי חטאו בכואם לעמוד על אישיותו וערכה ורק הרור הרחוק הכן לרוחו של אישיות בת־חורין זו. סקום קבורתו נשכה, אולם מאות בשנים היו חוזרים ומקשטים את אחד הקברים ההרורים ברבור־התהלה אשר בפירינציה, כי שמו אותו לקבר סקיאבילי והרתו בו כשפת רומי: אין תהלה לשם טרוסם כמותו.